

TRUY XUẤT NGUỒN GỐC HÀNG HOÁ ĐỂ BẢO VỆ DOANH NGHIỆP VÀ NGƯỜI TIÊU DÙNG

Ngày 28/03/2024, Bộ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) đã ban hành Thông tư số 02/2024/TT-BKH&CN quy định về quản lý truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa (Thông tư 02), có hiệu lực thi hành từ ngày 01/06/2024. Thông tư tập

trung quy định về: quản lý nhà nước đối với hoạt động truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa; hệ thống truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa bảo đảm kết nối, chia sẻ dữ liệu; quản lý sử dụng mã truy vết sản phẩm, mã truy vết địa điểm, vật mang dữ liệu và tổ chức triển khai, thực hiện truy xuất nguồn gốc đối với sản phẩm, hàng hóa. Tạp chí Khoa học và Công nghệ Việt Nam đã có cuộc trao đổi với ông Nguyễn Thanh Hải - Phó Vụ trưởng Vụ Đánh giá Hợp chuẩn và Hợp quy, Ủy ban Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng Quốc gia để làm rõ hơn một số vấn đề xoay quanh Thông tư 02.

Thưa ông, việc ban hành Thông tư 02 cần thiết như thế nào trong thời điểm hiện nay?

Ông Nguyễn Thanh Hải: Hiện nay, Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa tuy chưa quy định cụ thể về thuật ngữ “truy xuất nguồn gốc” nhưng theo thông lệ quốc tế, truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa là một trong những biện pháp quản lý chất lượng sản phẩm, hàng hóa; là công cụ hỗ trợ quản lý nhà nước trong lưu thông sản phẩm, hàng hóa, chống hàng giả, hàng nhái. Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (4.0) đang diễn ra mạnh mẽ, chuyển đổi số sẽ giúp mang lại giá trị gia tăng cho doanh nghiệp, giúp doanh nghiệp tạo ra giá trị mới nhờ việc cung cấp cho khách hàng những trải nghiệm mới; tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình xuất khẩu sản phẩm, hàng hóa, nâng cao uy tín, thương hiệu trên thị trường trong và ngoài nước. Việc định danh, mã hóa và thu thập thông tin dạng máy đọc là tiền đề để có thể số hóa, trao đổi dữ liệu điện tử giữa các đơn vị trong chuỗi cung ứng và là nền tảng cho giải pháp truy xuất nguồn gốc điện tử.

Do đó, để triển khai thực hiện Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa cũng như nhận thức được lợi ích của việc truy xuất nguồn gốc trong tình hình kinh tế trong và ngoài nước thời gian qua, Bộ KH&CN đã

trình Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 100/QĐ-TTg ngày 19/01/2019 phê duyệt Đề án triển khai, áp dụng và quản lý hệ thống truy xuất nguồn gốc (Đề án 100), trong đó Thủ tướng Chính phủ đã giao Bộ KH&CN chủ trì, phối hợp với các bộ, cơ quan xây dựng các văn bản, quy định pháp luật về quản lý, xử lý vi phạm trong lĩnh vực truy xuất nguồn gốc; xây dựng, vận hành và quản lý Cổng thông tin truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa quốc gia; xây dựng, phổ biến, hướng dẫn áp dụng tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật liên quan.

Triển khai Đề án 100, Bộ KH&CN đã chủ trì, phối hợp với các bộ/ngành, địa phương và các tổ chức, cá nhân có liên quan xây dựng, trình Chính phủ ban hành Nghị định số 13/2022/NĐ-CP ngày 21/01/2022 về sửa đổi, bổ sung một số điều Nghị định số 132/2008/NĐ-CP ngày 31/12/2008, Nghị định số 74/2018/NĐ-CP ngày 15/05/2018 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa và Nghị định 86/2012/NĐ-CP ngày 19/10/2012 của Chính phủ quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều Luật Đo lường (có hiệu lực thi hành từ ngày 15/03/2022).

Nghị định số 13/2022/NĐ-CP đã giao Bộ KH&CN giúp Chính phủ quản lý nhà nước về hoạt động truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa; hướng dẫn nâng cao năng lực kỹ thuật cho hoạt động truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa và hỗ trợ phát triển sản phẩm, hàng hóa chủ lực, phát triển kinh tế - xã hội của các bộ/ngành và địa phương; quy định hệ thống truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa bảo đảm kết nối, chia sẻ dữ liệu; quản lý sử dụng mã truy vết sản phẩm, mã truy vết địa điểm và vật mang dữ liệu; quản lý tổ chức triển khai, thực hiện truy xuất nguồn gốc đối với sản phẩm, hàng hóa trong phạm vi, lĩnh vực được phân công quản lý. Đồng thời, Nghị định số 13/2022/NĐ-CP cũng quy định trách nhiệm của các bộ/ngành chủ trì, phối hợp với Bộ KH&CN quản lý tổ chức triển khai thực hiện truy xuất nguồn gốc đối với sản phẩm, hàng hóa trong phạm vi, lĩnh vực được phân công quản lý; ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương phối hợp với các bộ/ngành tổ chức triển khai thực hiện hoạt động truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa tại địa phương.

Do đó, để triển khai thực hiện Nghị định số 13/2022/NĐ-CP và Quyết định số 100/QĐ-TTg, ngày 28/03/2024, Bộ trưởng Bộ KH&CN đã ban hành Thông tư 02, có hiệu lực từ ngày 01/06/2024. Theo đó, tổ chức, cá nhân thực hiện truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa sử dụng mã truy vết sản phẩm, mã truy vết địa điểm bảo đảm phù hợp với Tiêu chuẩn quốc gia TCVN 13274:2020 Truy xuất nguồn gốc - Hướng dẫn định dạng các mã dùng trong truy vết do Bộ KH&CN công bố trước khi đưa vào sử dụng.

Vải thiều Thanh Hà (Hải Dương) gắn tem truy xuất nguồn gốc được xuất khẩu chính ngạch sang Pháp. Nguồn: Cục Xúc tiến Thương mại Điện tử.

Xin ông cho biết, Thông tư 02 hướng đến những đối tượng nào và các đối tượng này cần chú trọng đến những nội dung nào của Thông tư?

Ông Nghiêm Thanh Hải: Đối tượng áp dụng của Thông tư 02 này gồm: tổ chức, cá nhân sản xuất, kinh doanh, dịch vụ thực hiện truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa; tổ chức, cá nhân cung cấp dịch vụ, giải pháp liên quan đến truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa; cơ quan quản lý nhà nước và tổ chức, cá nhân liên quan.

Hệ thống truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa của các tổ chức, cá nhân này phải bảo đảm đầy đủ quá trình truy xuất nguồn gốc theo các quy định trong tiêu chuẩn quốc gia, quy chuẩn kỹ thuật quốc gia, tiêu chuẩn quốc tế, tiêu chuẩn khu vực tương ứng với chủng loại sản phẩm, hàng hóa và được công bố phù hợp tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật tương ứng. Căn cứ để công bố phù hợp dựa trên kết quả tự đánh giá của tổ chức, cá nhân hoặc kết quả chứng nhận của tổ chức chứng nhận được chỉ định theo quy định của pháp luật.

Đối với dữ liệu truy xuất nguồn gốc của từng sản phẩm, hàng hóa trong hệ thống truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa bao gồm tối thiểu các thông tin sau: tên sản phẩm, hàng hóa; hình ảnh sản phẩm, hàng hóa; tên đơn vị sản xuất, kinh doanh; địa chỉ đơn vị sản xuất, kinh doanh. Cùng với đó là các công đoạn trong sản xuất, kinh doanh (bao gồm tối thiểu thông tin: mã truy vết sản phẩm, mã truy vết địa điểm và thời gian sự kiện truy xuất nguồn gốc của từng công đoạn); thời gian sản xuất, kinh doanh (thời gian các sự kiện truy xuất nguồn gốc diễn ra); mã truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa; thương hiệu, nhãn hiệu, mã ký hiệu, số sê-ri sản phẩm (nếu có); thời hạn sử dụng của sản phẩm, hàng hóa (nếu có); các tiêu chuẩn quốc gia, quy chuẩn kỹ thuật quốc gia, tiêu chuẩn quốc tế, tiêu chuẩn khu vực, tiêu chuẩn cơ sở được áp dụng. Thông tin này được in mã gắn trên bao bì sản phẩm và được kết nối với Cổng thông tin truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa quốc gia, giúp người tiêu dùng có thể tra cứu hạn sử dụng, nguồn gốc của sản phẩm.

Việc Thông tư 02 có hiệu lực từ ngày 01/06/2024 mang lại lợi ích như thế nào cho các doanh nghiệp, thưa ông?

Ông Nghiêm Thanh Hải: Việc Bộ trưởng Bộ KH&CN ban hành Thông tư số 02 quy định về quản lý truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa là công cụ hữu ích phục vụ cho công tác quản lý, kiểm soát thị trường hàng hóa và là một trong những biện pháp thi hành để quản lý chất lượng sản phẩm, hàng hóa.

Khi quy định rõ nội dung quản lý nhà nước về hoạt động truy xuất nguồn gốc sẽ giúp doanh nghiệp tăng cường truy xuất nguồn gốc theo sự phát triển của thế giới trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và xu thế chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ. Đối với xuất khẩu hàng hóa, nếu không đáp ứng được yêu cầu về truy xuất nguồn gốc sẽ mất đi lợi thế cạnh tranh (ví dụ: đối với lĩnh vực thủy sản, truy xuất nguồn gốc là yếu tố bắt buộc đối với các doanh nghiệp muốn xuất khẩu ra thị trường quốc tế. Việc các doanh nghiệp Việt Nam thường bị treo thẻ vàng mỗi khi xuất khẩu sản phẩm thủy sản chính là tiếng chuông báo động cho các doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực này). Còn đối với hàng hóa nhập khẩu, thông qua việc truy xuất nguồn gốc giúp cho việc kiểm soát chất lượng của các mặt hàng nhập khẩu tốt hơn, tạo được niềm tin cho người tiêu dùng và sự cạnh tranh bình đẳng giữa hàng nhập khẩu và hàng sản xuất trong nước. Qua đó, giúp người tiêu dùng hạn chế mua phải hàng kém chất lượng, hàng giả, hàng nhái, đặc biệt là những sản phẩm ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe như thực phẩm, dược phẩm, đồ may mặc...

Bên cạnh công tác truy xuất nguồn gốc, hiện nay việc quản lý chất lượng hàng hóa còn gặp những khó khăn gì và những khó khăn này sẽ được giải quyết như thế nào trong thời gian tới, thưa ông?

Ông Nghiêm Thanh Hải: Ủy ban Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng Quốc gia đã hoàn thiện hồ sơ đề nghị xây dựng Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Chất lượng sản phẩm hàng hoá, báo cáo Bộ trưởng Bộ KH&CN trình Chính phủ, Quốc hội xem xét, thông qua tại Nghị quyết số 129/2024/QH15 ngày 08/6/2024 của Quốc hội khóa XV về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2025, điều chỉnh Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2024 và Quyết định số 568/QĐ-TTg ngày 26/6/2024 của Thủ tướng Chính phủ phân công cơ quan chủ trì soạn thảo, thời hạn trình các dự án luật, pháp lệnh được điều chỉnh trong Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2024 và các dự án luật thuộc chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2025, trong đó, tập trung vào 4 chính sách:

Thứ nhất, đổi mới việc xác định sản phẩm, hàng hoá có khả năng gây mất an toàn (sản phẩm, hàng hóa nhóm 2) và hoạt động kiểm tra chất lượng sản phẩm, hàng hóa. Theo đó, sẽ quy định cụ thể nguyên tắc xác định những sản phẩm,

hàng hóa nhóm 2 tại Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa căn cứ trên cơ sở mức độ rủi ro của sản phẩm, hàng hóa; giao Bộ KH&CN tổng hợp đề xuất sản phẩm, hàng hóa nhóm 2 do các bộ/ngành quản lý trình Thủ tướng Chính phủ ban hành danh mục sản phẩm, hàng hóa nhóm 2 để bảo đảm tránh chồng chéo trong quản lý chuyên ngành, gây khó khăn cho doanh nghiệp. Đồng thời, rà soát các nội dung quy định về kiểm tra chất lượng sản phẩm, hàng hóa, đặc biệt là hàng hóa nhập khẩu và chỉnh sửa theo hướng đẩy mạnh việc chuyển từ tiền kiểm (kiểm tra trước thông quan) sang hậu kiểm (kiểm tra sau thông quan), kiểm tra chất lượng hàng hóa kinh doanh, mua bán qua thương mại điện tử.

Thứ hai, ứng dụng công nghệ trong quản lý chất lượng, truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa. Theo đó, bổ sung các quy định về ứng dụng công nghệ trong việc giám sát, quản lý chất lượng, truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa, bảo đảm thống nhất, tránh chồng chéo, trong đó có nội dung ứng dụng mã số, mã vạch phục vụ giám sát, quản lý chất lượng, truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa, ghi nhãn điện tử; giải quyết được những khó khăn, bất cập trong thời gian vừa qua và theo kịp với xu hướng phát triển, triển khai ứng dụng các giải pháp công nghệ trong việc giám sát, quản lý chất lượng, truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa, ghi nhãn điện tử trên thế giới.

Thứ ba, phát triển hạ tầng chất lượng quốc gia bảo đảm mục tiêu phát triển bền vững và hội nhập quốc tế. Theo thông lệ quốc tế, hạ tầng chất lượng quốc gia là hệ thống cơ chế pháp lý và kỹ thuật để triển khai hoạt động tiêu chuẩn, đo lường, đánh giá sự phù hợp (bao gồm cả công nhận) ở từng quốc gia nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội trong nước, đẩy mạnh sự thừa nhận của quốc tế để hỗ trợ doanh nghiệp tham gia vào chuỗi cung ứng sản phẩm, hàng hóa, dịch vụ toàn cầu. Do đó, việc tăng cường năng lực hạ tầng chất lượng quốc gia là yêu cầu, giải pháp quan trọng nhằm hỗ trợ các doanh nghiệp nâng cao năng lực cạnh tranh, hội nhập quốc tế, tiếp cận cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và nâng cao năng suất dựa trên nền tảng khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo.

Thứ tư, tăng cường tính hiệu quả của hoạt động quản lý chất lượng sản phẩm, hàng hoá, đẩy mạnh phân công, phân cấp quản lý để phù hợp với tình hình thực tế hiện nay. Theo đó, rà soát, kiến nghị sửa đổi, bổ sung các quy định liên quan về quản lý của Bộ KH&CN và các bộ/ngành về chất lượng sản phẩm, hàng hoá; kiểm soát viên chất lượng; Giải thưởng chất lượng quốc gia; phí và lệ phí, xử lý vi phạm; bổ sung quy định về quản lý chất lượng hàng hóa trong hoạt động kinh doanh qua thương mại điện tử.

Trân trọng cảm ơn ông đã dành thời gian chia sẻ với bạn đọc của Tạp chí.

Thực hiện: **Phạm Thịnh**